

บันทึก

เรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้มีหนังสือ ที่ กษ ๑๑๐๑/๑๑๓๐๑ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่กำกับ ดูแล แนะนำและส่งเสริมสหกรณ์ทุกประเภท ซึ่งขณะนี้มียู่เกือบ ๖,๐๐๐ สหกรณ์ มีปัญหาในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งถือใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงขอหารือเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์

ให้นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าเป็นรองนายทะเบียนสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

การแต่งตั้งตามวรรคสองให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ขอหารือว่าสหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ได้ ผู้รักษาราชการแทน เช่น หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมงานสหกรณ์ หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์แทนสหกรณ์จังหวัดจะสามารถทำได้ หรือไม่

๒. มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิก หรือของสมาชิก

(๗) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สินสิทธิ ครอบครอง กู้ ยืม เช่าเช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำนำ ด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน”

ขอหารือว่าหากสมาชิกของสหกรณ์มาขอกู้เงินจากสหกรณ์ แต่สมาชิกไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงได้นำที่ดินของบุคคลภายนอกมาจำนองเป็นประกันเงินกู้ดังกล่าว สหกรณ์จะสามารถรับจำนองได้หรือไม่

๓. มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “ให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสี่คนซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วัน

เลือกตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง ให้กรรมการดำเนินการสหกรณ์ออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งหมดโดยวิธีจับฉลาก และให้ถือว่าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

กรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสหกรณ์แทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน”

ขอหารือดังนี้

(๑) เมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งให้กรรมการดำเนินการสหกรณ์ออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งหมดโดยวิธีจับฉลาก ประธานกรรมการจะต้องจับฉลากออกด้วยหรือไม่

(๒) กรรมการดำเนินการสหกรณ์อยู่มา ๒ วาระติดต่อกัน ในวาระที่ ๓ จะต้องหยุดกี่ปีจึงจะเข้ามาเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้อีก

และหากในวาระที่ ๓ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์อยู่ได้เพียง ๒ เดือน ก็ลาออกทั้งคณะ และได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ขึ้นมาแทนใหม่ทั้งคณะ และอยู่ได้เพียง ๒ เดือนก็ลาออกทั้งคณะเช่นกัน ขอทราบว่าการดำเนินการสหกรณ์ที่เคยอยู่มาครบ ๒ วาระติดต่อกันจะสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์อีกได้หรือไม่ เพราะเว้นระยะห่างไปประมาณ ๔ เดือน เท่านั้น

๔. มาตรา ๑๐๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๕ และหมวด ๖ มาใช้บังคับกับชุมนุมสหกรณ์โดยอนุโลม” ขณะที่มาตรา ๑๐๗ บัญญัติว่า “ในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ ให้ที่ประชุมใหญ่ชุมนุมสหกรณ์เลือกตั้งจากผู้แทนสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์เป็นกรรมการ ตามจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์”

ขอหารือว่าจำนวนคณะกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการ หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรา ๕๐ หรือว่ากำหนดขึ้นโดยไม่ต้องอยู่ในขอบเขตของมาตรา ๕๐ ก็ได้ และในการนับวาระกรรมการของชุมนุมสหกรณ์ นับวาระที่ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนสหกรณ์สมาชิก หรือนับวาระที่สหกรณ์สมาชิกซึ่งมีผู้แทนเป็นกรรมการ

๕. กรณีตามมาตรา ๑๓๖ และข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดว่า ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งสมาชิกขึ้นเป็นกรรมการดำเนินการคณะหนึ่ง มีจำนวนอย่างน้อย ๙ คน อย่างมากไม่เกิน ๑๕ คน ให้กรรมการดำเนินการอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี โดยถือเอาปีทางบัญชีของสหกรณ์ และในวันประชุมใหญ่สามัญทุกปี ให้กรรมการดำเนินการจำนวนกึ่งหนึ่ง (ถ้ามีเศษให้ปัดทิ้ง) ออกจากตำแหน่ง แล้วให้ที่ประชุมใหญ่สามัญเลือกตั้งกรรมการดำเนินการแทนเท่ากับจำนวนกรรมการดำเนินการที่ออกไป มีข้อหารือดังนี้

(๑) ถ้าขณะนี้กรรมการของสหกรณ์มี ๑๕ คน วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓

กรรมการต้องพ้นวาระ ๖ คน เหลือ ๙ คน แต่สภกรรมการต้องการให้มีกรรมการ ๑๕ คน เท่าเดิม เพราะเป็นจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับ ซึ่งไม่ขัดกับกฎหมาย จึงขอเลือกกรรมการแทน ๖ คน ที่ออกไป แต่เพื่อให้สามารถเลือกตั้งกรรมการได้ตามมาตรา ๕๐ ซึ่งจะเกิดขึ้นในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ ๖ คน ที่เข้าไปใหม่มีวาระเพียง ๑ ปี ซึ่งต้องออกไปพร้อมกับ ๙ คน ที่เหลือ กรณีนี้จะทำได้หรือไม่

(๒) ถ้าในขณะนี้จำนวนกรรมการ ๑๕ คน จะต้องออกตามวาระในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ จำนวน ๘ คน เหลือ ๗ คน พ้นวาระในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ เลือกกรรมการ ๘ คน แทนผู้ที่พ้นวาระโดยให้อยู่ในวาระ ๒ ปี และเมื่อถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ กรรมการ ๗ คน พ้นวาระ เลือกไปแทน ๗ คน อยู่ในวาระ ๒ ปี เช่นกัน กรณีเช่นนี้ถือได้หรือไม่ว่ากรรมการดำเนินการออกหนึ่งในสองของจำนวนกรรมการทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในมาตรา ๕๐ วรรคสอง

(๓) กรรมการตาม (๑) และ (๒) ถ้าประธานกรรมการต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วยในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ ต้องให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งประธานกรรมการเหมือนกันทั้ง ๒ กรณีหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อหาดังกล่าวประกอบกับ คำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์) แล้ว มีความเห็นใน ปัญหาแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ได้ ผู้รักษาราชการแทน เช่น หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมงานสหกรณ์ หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์แทนสหกรณ์จังหวัดได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคในสังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามมาตรา ๔^๑ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ และเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองตามมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง (๒)^๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมี

^๑ มาตรา ๔ ให้แบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

๑ล๑

๑ล๑

(ข) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

(๑) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

(๒) สำนักงานสหกรณ์อำเภอ

^๒ มาตรา ๓๑ กรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง อาจแบ่งส่วนราชการดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรม

(๒) กองหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกอง เว้นแต่บางกรมเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่

สหกรณ์จังหวัด (ตำแหน่งระดับ ๘) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ตำแหน่งสหกรณ์จังหวัดจึงเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง ตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง^๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งสหกรณ์จังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์อาจแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมสหกรณ์คนหนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัดได้ตามมาตรา ๔๗^๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่โดยที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการฯ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์จึงอาจมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัดได้ตามมาตรา ๓๘ (๗)^๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ ซึ่งปรากฏตามข้อเท็จจริงว่าผู้ว่าราชการ

แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกองก็ได้

กรมใดมีความจำเป็น จะแบ่งส่วนราชการโดยให้มีส่วนราชการอื่นนอกจาก (๑) หรือ (๒) ก็ได้

สำหรับกรมตำรวจและสำนักงานอัยการสูงสุด จะแบ่งส่วนราชการให้เหมาะสมกับราชการของตำรวจหรือราชการของอัยการก็ได้

^๓ มาตรา ๓๓ สำนักงานเลขานุการกรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของกรม และราชการที่มีได้แยกให้เป็นหน้าที่ของกองหรือส่วนราชการใดโดยเฉพาะมีเลขานุการกรมเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการกรม

ส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง (๒) และส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้ากอง หรือหัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

^๔ มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง หรือหัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคนหนึ่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่า เป็นผู้รักษาราชการแทน

ให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับแก่ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมด้วย โดยอนุโลม

^๕ มาตรา ๓๘ อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่นที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใด หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมีได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการแทนได้ ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๗) อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอาจมอบอำนาจให้รองอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดี ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

๑.ล๑

๑.ล๑

จังหวัดได้แต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมงานสหกรณ์หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ (ตำแหน่งระดับ ๗) ซึ่งเป็นตำแหน่งเทียบเท่าหัวหน้ากองตามมาตรา ๔๒^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัด จึงถือได้ว่าเป็นการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัดตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ปัญหาที่ต้องพิจารณาจึงมีว่าผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งที่ตนแทนเพียงใด

บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้รักษาราชการแทนนั้น มาตรา ๔๘^๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้ผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน และในกรณีที่มิกฎหมายแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจหน้าที่เป็นกรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่รักษาราชการแทนด้วย และเมื่อ

^๖ มาตรา ๔๒ ให้ ก.พ. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งไว้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญทุกตำแหน่ง โดยจำแนกตำแหน่งเป็นประเภทและสายงานตามลักษณะงานและจัดตำแหน่งในประเภทเดียวกันและสายงานเดียวกันที่คุณภาพของงานอยู่ในระดับเดียวกันโดยประมาณเป็นกลุ่มเดียวกันและระดับเดียวกัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบและคุณภาพของงานตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑๕๑

๑๕๑

(๗) ตำแหน่งระดับ ๗ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกอง มีลักษณะงานจัดการและต้องกำกับตรวจสอบและบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจำนวนมากพอสมควร ซึ่งเป็นงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบความยาก และคุณภาพของงานสูงมาก หรือตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานเทียบเท่ากอง หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ หรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงมากเทียบได้ระดับเดียวกัน

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากเป็นพิเศษ ปฏิบัติงานโดยจำเป็นต้องมีการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในงานที่รับผิดชอบมาก ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมากหรือลักษณะงานตรวจและแนะนำการปฏิบัติราชการ หรือลักษณะงานตรวจการในงานเทคนิคเฉพาะด้าน หรือตรวจการในงานหลักตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการระดับกรม หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาชีพเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงในงานวิชาชีพเฉพาะ

๑๕๑

๑๕๑

^๗ มาตรา ๔๘ ให้ผู้รักษาราชการแทนตามความในพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดหรือผู้รักษาราชการแทนผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการแทน ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งมอบหมายหรือมอบอำนาจ

ในกรณีที่กฎหมายอื่นแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนเป็นกรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในการรักษาราชการแทนหรือปฏิบัติราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

พิจารณาคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๓๔๒/๒๕๔๒ เรื่อง แต่งตั้งรองนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ประกอบด้วยแล้วจะเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวกำหนดให้สหกรณ์จังหวัดเป็นรองนายทะเบียนสหกรณ์ ดังนั้น การแต่งตั้งสหกรณ์จังหวัดเป็นรองนายทะเบียนสหกรณ์จึงเป็นการแต่งตั้งโดยพิจารณาถึงตำแหน่งของผู้ที่จะทำหน้าที่รองนายทะเบียนสหกรณ์เป็นสำคัญ อำนาจหน้าที่ของรองนายทะเบียนสหกรณ์จึงไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่มอบหมายให้แก่ตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสหกรณ์จังหวัดเป็นการเฉพาะตัว ดังนั้น ผู้รักษาราชการแทนสหกรณ์จังหวัดจึงมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับสหกรณ์จังหวัดซึ่งตนแทน และรวมถึงอำนาจหน้าที่ในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ด้วย

ประเด็นที่สอง หากสมาชิกของสหกรณ์มาขอกู้เงินจากสหกรณ์ แต่สมาชิกไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงได้นำที่ดินของบุคคลภายนอกมาจำนองเป็นประกันเงินกู้ดังกล่าว สหกรณ์จะสามารถรับจำนองได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า การที่สหกรณ์ให้เงินกู้แก่สมาชิคนั้นเป็นอำนาจที่กระทำได้ตามวัตถุประสงค์ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๖ (๖)^๔ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ อยู่แล้ว ส่วนการที่สหกรณ์รับจำนองที่ดินของบุคคลภายนอกเพื่อเป็นการประกันเงินกู้ดังกล่าว ย่อมเป็นการดำเนินการเพื่อให้การกู้เงินแก่สมาชิกสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ทั้งการกระทำดังกล่าวยังช่วยให้สมาชิกอาจกู้เงินจากสหกรณ์ได้สะดวกขึ้นและมีหลักประกันที่มั่นคงด้วย จึงเป็นการดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ซึ่งเป็นอำนาจที่สหกรณ์จะกระทำได้ตามมาตรา ๔๖ (๙) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

^๔ มาตรา ๔๖ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้ได้

- (๑) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- (๒) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- (๓) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- (๔) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- (๕) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- (๖) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- (๗) จัดให้ได้มา ซื้อ ถิ่นกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครบครอง กู้ ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอน สิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- (๘) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- (๙) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

ประเด็นที่สาม

(๑) เมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งให้กรรมการดำเนินการสรรหาออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสรรหาทั้งหมดโดยวิธีจับฉลาก ประธานกรรมการจะต้องจับฉลากออกด้วยหรือไม่ นั้น เห็นว่า ประธานกรรมการดำเนินการสรรหาเป็นกรรมการด้วยคนหนึ่ง ซึ่งได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการสรรหาภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับกรรมการดำเนินการสรรหาคนอื่น ๆ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติกำหนดเรื่องการออกจากตำแหน่งของประธานกรรมการดำเนินการสรรหาเป็นอย่างอื่นแตกต่างไปจากบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับกรรมการดำเนินการสรรหาคนอื่น ๆ ประธานกรรมการดำเนินการสรรหาจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๕๐ วรรคสอง^๔ ที่จะต้องจับฉลากออกจากตำแหน่งเมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งของวาระเริ่มแรกเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสรรหาทั้งหมด เช่นเดียวกันกับกรรมการดำเนินการสรรหาคนอื่น ๆ ด้วย

(๒) กรรมการดำเนินการสรรหาอยู่มา ๒ วาระติดต่อกัน จะเว้นระยะการดำรงตำแหน่งนานเท่าใดจึงจะเข้ามาเป็นกรรมการดำเนินการสรรหาได้อีก และหากในวาระที่ ๓ คณะกรรมการดำเนินการสรรหาอยู่ได้เพียง ๒ เดือน ก็ลาออกทั้งคณะ และได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการสรรหาขึ้นมาแทนใหม่ทั้งคณะ และอยู่ได้เพียง ๒ เดือน ก็ลาออกทั้งคณะเช่นกัน ขอทราบว่าการดำเนินการสรรหาที่เคยอยู่มาครบ ๒ วาระติดต่อกันจะสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการสรรหาได้อีกหรือไม่ เพราะเว้นระยะห่างไปเพียงประมาณ ๔ เดือน นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๐ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสรรหาได้กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการสรรหา มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และกรรมการดำเนินการสรรหาจะได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระติดต่อกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกใหม่ ๆ ที่เพิ่มเข้ามาในสหกรณ์ในช่วงระยะเวลา ๒ ปี มีโอกาสเลือกตั้งบุคคลเข้ามามีส่วนในการบริหารกิจการสหกรณ์ และระยะเวลา ๒ ปีนี้ก็ไม่สั้นจนเกินไปสำหรับกรรมการดำเนินการสรรหาที่จะดำเนินการเพื่อความก้าวหน้าของสหกรณ์ได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับมาตรา ๕๐ วรรคสอง ได้บัญญัติให้กรรมการต้องจับฉลากออกเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสรรหาทั้งหมดและให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งตาม

^๔ มาตรา ๕๐ ให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสรรหา ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสี่คนซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก

คณะกรรมการดำเนินการสรรหา มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง ให้กรรมการดำเนินการสรรหาออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสรรหาทั้งหมดโดยวิธีจับฉลาก และให้ถือว่าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการดำเนินการสรรหา ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสรรหาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการดำเนินการสรรหาที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

วาระนั้น ก็มีเจตนารมณ์ให้มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดเป็นประจำทุกปี โดยวิธีการนี้จะทำให้การบริหารงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พร้อมกันทั้งคณะ และยังเป็นการป้องกันการเข้าครอบงำการบริหารงานสหกรณ์โดยคณะบุคคลกลุ่มเดียวกันทั้งหมดด้วย ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๕๐ ดังกล่าวมาข้างต้น ในกรณีปกติกรรมการดำเนินการสหกรณ์แต่ละคนจึงมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เช่นเดียวกับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งคณะ ซึ่งมีผลให้ในทางปฏิบัติหากมีกรรมการคนหนึ่งลาออกจากตำแหน่งก่อนครบกำหนด ๒ ปีของวาระแรก และในระหว่างวาระแรกนั้นมีการเลือกตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างลง กรรมการที่ลาออกไปนั้นอาจได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างลงนั้นได้ โดยถือว่ายังเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระแรกอยู่ เนื่องจากยังอยู่ในระยะเวลา ๒ ปีของการดำรงตำแหน่งในวาระนั้นของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งคณะ และเมื่อครบกำหนด ๒ ปีของวาระนั้นแล้ว มีการเลือกตั้งใหม่ กรรมการคนนั้นก็ยังสามารได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในวาระต่อไปได้อีกโดยถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระที่ ๒

อย่างไรก็ตาม กรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่ดำรงตำแหน่งมาแล้ว ๒ วาระติดต่อกันจะดำรงตำแหน่งในวาระถัดไปอีกไม่ได้ เพราะต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ วรรคสาม^{๙๐} แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งหากในวาระถัดไปดังกล่าวคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในวาระนั้นลาออกทั้งคณะหลังจากดำรงตำแหน่งมาได้เพียง ๒ เดือนก็ต้องถือว่าวาระนั้นสิ้นสุดลงแล้ว และหลังจากการลาออกของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งคณะดังกล่าว กรรมการที่ได้ดำรงตำแหน่งมาแล้ว ๒ วาระติดต่อกัน แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในวาระที่มีการลาออกทั้งคณะ เพราะต้องห้ามตามกฎหมายก็สามารถเข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการได้ เพราะวาระที่กรรมการคนนั้นต้องห้ามดำรงตำแหน่งได้สิ้นสุดลงแล้ว โดยการลาออกของกรรมการทั้งคณะ

ประเด็นที่สี่

(๑) จำนวนคณะกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรา ๕๐ หรือว่ากำหนดขึ้นโดยไม่ต้องอยู่ในขอบเขตของมาตรา ๕๐ ก็ได้ นั้น เห็นว่า มาตรา ๑๐๕ วรรคสาม^{๙๑}

^{๙๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ * (๙)

^{๙๑} มาตรา ๑๐๕ ให้ชุมนุมสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคลและเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ให้ชุมนุมสหกรณ์มีอำนาจกระทำการได้ตามมาตรา ๔๖ และตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๕ และหมวด ๖ มาใช้บังคับกับชุมนุมสหกรณ์โดยอนุโลม

แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์มาใช้บังคับกับชุมนุมสหกรณ์โดยอนุโลม มีผลให้ต้องนำบทบัญญัติมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติเกี่ยวกับจำนวนคณะกรรมการฯ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการฯ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งมาใช้บังคับกับชุมนุมสหกรณ์ด้วย การนำบทบัญญัติมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามนัยของมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้นหมายความว่า การนำบทบัญญัติในมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์เฉพาะในเรื่องที่หมวด ๗ ว่าด้วยชุมนุมสหกรณ์ มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ปรากฏว่ามาตรา ๑๐๗^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ต้องได้รับเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ชุมนุมสหกรณ์จากผู้แทนสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์ตามจำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์ ซึ่งเป็นการกำหนดเรื่องจำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวที่ใช้บังคับกับการดำเนินการสหกรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ มาใช้กับชุมนุมสหกรณ์ได้อีก ดังนั้น ชุมนุมสหกรณ์จึงอาจออกข้อบังคับกำหนดจำนวนกรรมการในคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ ส่วนเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์นั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับชุมนุมสหกรณ์ไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ในการนับวาระกรรมการของชุมนุมสหกรณ์นับวาระที่ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนสหกรณ์สมาชิก หรือนับวาระที่สหกรณ์สมาชิกซึ่งมีผู้แทนเป็นกรรมการ นั้น เห็นว่า ตามมาตรา ๑๐๗ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ประชุมใหญ่ชุมนุมสหกรณ์จะต้องเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์จากผู้แทนสหกรณ์ที่เป็นสมาชิก มิใช่เลือกจากสหกรณ์ที่เป็นสมาชิก ผู้แทนสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกจึงเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ตามวาระของตนเอง นอกจากนั้น เมื่อได้พิจารณาในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่าจำนวนกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์อาจกำหนดให้แตกต่างไปจากจำนวนกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในมาตรา ๕๐ ได้ ดังนั้น ข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์อาจกำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์มีจำนวนมากกว่าสิบห้าคนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ได้ และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าชุมนุมสหกรณ์แห่งหนึ่งมีสหกรณ์เป็นสมาชิก ๕ สหกรณ์ ซึ่งเป็นจำนวนขั้นต่ำของสมาชิกที่ชุมนุมสหกรณ์อาจมีได้ตามมาตรา ๑๐๑^{๑๓} แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์

^{๑๒} มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ ให้ที่ประชุมใหญ่ชุมนุมสหกรณ์เลือกตั้งจากผู้แทนสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์เป็นกรรมการ ตามจำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์

^{๑๓} มาตรา ๑๐๑ สหกรณ์ตั้งแต่ห้าสหกรณ์ขึ้นไปที่ประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้

พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์ ได้กำหนดให้มีจำนวนกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์มากกว่าจำนวนสหกรณ์สมาชิก ซึ่งอาจมากกว่าจำนวนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐ ดังกล่าวแล้ว ในกรณีเช่นนี้ จึงย่อมเป็นไปได้โดยอยู่ที่สหกรณ์สมาชิกจะเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์นั้น ดังนั้น การนับวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์จึงต้องนับวาระของตัวบุคคลที่เป็นผู้แทนสหกรณ์สมาชิก มิใช่ให้นับวาระที่สหกรณ์สมาชิกซึ่งมีผู้แทนเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์

ประเด็นที่ห้า

(๑) ถ้าขณะนี้กรรมการของสหกรณ์มี ๑๕ คน วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ กรรมการต้องพ้นวาระ ๖ คน เหลือ ๙ คน แต่สหกรณ์ต้องการให้มีกรรมการ ๑๕ คน เท่าเดิม เพราะเป็นจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับ ซึ่งไม่ขัดกับกฎหมาย จึงเลือกกรรมการแทน ๖ คน ที่ออกไป แต่เพื่อให้สามารถเลือกตั้งกรรมการได้ตามมาตรา ๕๐ ซึ่งจะเกิดขึ้นในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ ๖ คน ที่เข้าไปใหม่มีวาระเพียง ๑ ปี ซึ่งต้องออกไปพร้อมกับ ๙ คน ที่เหลือ กรณีนี้จะทำได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า การเลือกตั้งกรรมการ ๖ คน ที่เลือกตั้งเข้ามาแทนกรรมการ ๖ คน ที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระเป็นการเลือกตั้งภายหลังวันที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับแล้ว (๒๔ เมษายน ๒๕๔๒) กรรมการทั้ง ๖ คนนี้จึงมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่ที่ประชุมใหญ่มีมติให้กรรมการ ๖ คน ดังกล่าว มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง ๑ ปี เป็นการขัดต่อบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ดังกล่าว จึงไม่อาจกระทำได้

อย่างไรก็ตาม กรรมการจำนวน ๖ คน ที่เลือกตั้งเข้ามาแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งไปดังกล่าว เป็นจำนวนที่น้อยกว่าหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งมีอยู่จำนวน ๑๕ คน การให้กรรมการทั้ง ๖ คน ดังกล่าว มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี ย่อมทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามวรรคสองของมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งหมดทุกหนึ่งปี ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการตามความในมาตรา ๕๐ วรรคสองดังกล่าวได้ จึงสมควรที่สหกรณ์ดังกล่าวจะจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อลงมติเสนอให้กรรมการดำเนินการสหกรณ์ลาออกทั้งคณะ แล้วจัดการเลือกตั้งใหม่เพื่อให้สามารถดำเนินการตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้

(๒) ถ้าในขณะนี้จำนวนกรรมการ ๑๕ คน จะต้องออกตามวาระในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ จำนวน ๘ คน เหลือ ๗ คน ซึ่งจะพ้นตำแหน่งตามวาระในวันที่ ๑ มกราคม

เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้น อาจรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์ได้

ชุมนุมสหกรณ์ใดจะมีฐานะเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศจะต้องตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่บรรดาสหกรณ์ในภูมิภาคหรือทั่วประเทศที่เป็นสหกรณ์ประเภทเดียวกัน หรือประกอบธุรกิจการผลิต การค้า อุตสาหกรรมหรือบริการอย่างเดียวกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

๒๕๔๔ ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ มีการเลือกกรรมการ ๘ คน แทนผู้ที่พ้นวาระโดยให้อยู่ในวาระ ๒ ปี และเมื่อถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ กรรมการ ๗ คน พ้นวาระ มีการเลือกกรรมการแทน ๗ คน อยู่ในวาระ ๒ ปี เช่นกัน กรณีเช่นนี้ถือได้หรือไม่ว่ากรรมการดำเนินการออกหนึ่งในสองของจำนวนกรรมการทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในมาตรา ๕๐ วรรคสอง นั้น เห็นว่าการดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ๘ คน จนถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันหลังจากวันใช้บังคับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระแรกของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้ง ๘ คนนั้น ตามนัยมาตรา ๑๓๖ วรรคสอง^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำนวน ๘ คนที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวก็เป็นจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการทั้งหมดตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กรรมการที่เลือกตั้งเข้ามาแทนกรรมการ ๘ คน ที่พ้นจากตำแหน่งไปดังกล่าวจึงมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี ตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และเมื่อถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ กรรมการดำเนินการสหกรณ์ ๗ คน ที่เหลืออยู่ต้องพ้นวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นตำแหน่งของกรรมการ ๗ คน ดังกล่าวถือว่าการพ้นจากตำแหน่งในวาระแรกตามนัยของมาตรา ๑๓๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่นเดียวกันกับกรรมการ ๘ คน ที่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนหน้านี้ และกรรมการ ๗ คนที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาแทนกรรมการ ๗ คนที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระดังกล่าว ต้องมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี ตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อเป็นดังนี้ จึงทำให้มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำนวนหนึ่งในสองทุกปีซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว

(๓) ถ้าประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วยในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ ต้องให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือไม่นั้น เห็นว่า มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกไม่เกิน ๑๔ คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก ดังนั้น ตำแหน่งประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์จึงเป็นตำแหน่งที่ต้องเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่เช่นเดียวกับตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{๑๔} มาตรา ๑๓๖ ข้อบังคับของสหกรณ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์นั้น โดยให้ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระแรก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๔๓